

Česká školní inspekce
Jihomoravský inspektorát

INSPEKČNÍ ZPRÁVA

Speciální školy pro tělesně postižené, Brno, Kociánka 6

Kociánka 6, 612 00 Brno

Identifikátor školy: 600 024 954

Termín konání inspekce: 16., 17., a 19. květen 2005

Čj:	12-1164/05-11066
Signatura	kl2ry501

CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

Speciální mateřská škola pro tělesně postižené s kapacitou 70 dětí (dále SpMŠ), která byla předmětem inspekce, je od 1. července 2004 součástí příspěvkové organizace Speciální školy pro tělesně postižené, Brno, Kociánka 6. Jejich zřizovatelem je Jihomoravský kraj, Žerotínovo nám. 3/5, Brno.

Speciální mateřská škola pro tělesně postižené je umístěna v pěti budovách. Po dvou třídách v pavilonu „F“ a „A“ přímo v areálu Ústavu sociální péče (dále ÚSP) Kociánka 2, dvě třídy na odloučeném pracovišti Dětského domova (dále DD), Voroněžská 5 a jedna třída v Kojeneckém ústavu (dále KÚ), Hlinky 132. Do sedmi tříd bylo pro školní rok 2004/2005 přijato 67 dětí s různou kombinací a hloubkou postižení. Celkově však od poslední inspekce výrazně stoupl počet dětí s lehčími formami postižení, což na pracovišti v ÚSP vyvolalo nutnost změn v přístupu ke vzdělávání dětí. Způsob práce se více přiblížil práci běžných mateřských škol. Pro zajištění kvalitní péče pedagogové SpMŠ zpracovali vlastní školní vzdělávací program (dále ŠVP).

PŘEDMĚT INSPEKCE

- ❖ personální a materiálně-technické podmínky předškolního vzdělávání vzhledem k realizovanému vzdělávacímu programu ve školním roce 2004/2005
- ❖ průběh a výsledky předškolního vzdělávání ve školním roce 2004/2005

PERSONÁLNÍ PODMÍNKY VZDĚLÁVÁNÍ

Personální zajištění vzdělávací činnosti SpMŠ je vynikající, všechny učitelky mají potřebnou odbornou kvalifikaci. Dále na zkrácený pracovní úvazek vykonávají pedagogickou činnost dva asistenti pedagoga, kteří zajišťují také veškerý úklid prostor MŠ. Nedostatky byly shledány v jejich nepromyšleném rozvržení přímé práce s dětmi. Z předložených pracovních náplní není jednoznačné, kdy během dne plní povinnosti asistenta pedagoga a kdy uklízečky. Mnohdy ve stejné době provádějí činnosti pedagogické i úklidové. Samostatně zabezpečují ranní scházení dětí, čímž není zajištěno kvalitní vedení vzdělávacích činností. Také jejich souběžné působení s učitelkami neplnilo dostatečně svůj účel, protože zcela neumožňovalo efektivní a smysluplnou individuální práci s dětmi.

Organizační uspořádání školy je promyšlené a propracované, umožňuje její účinné řízení. V organizačním řádu jsou jasně vymezena pravidla provozu, průhledná struktura vazeb a návaznost jednotlivých pracovišť a úseků. Ředitelka jednoznačně určila zodpovědnost a kompetence vedoucích pracovníků, stejně jako pravidla vztahů uvnitř úseků a mezi nimi. Provoz SpMŠ a vzdělávací práce jsou podřízeny organizaci rehabilitačních cvičení, která jsou pro většinu dětí nezbytně nutná. Pro zkvalitňování péče o děti se zdravotním postižením využívá vedení školy odborných služeb speciálně pedagogického centra a ústavu sociální péče. Informační systém zajišťuje potřebný přenos informací uvnitř školy i mezi jednotlivými odloučenými pracovišti. Určitým zdrojem informací pro pracovníky jsou kromě provozních porad také pravidelně pořádané pedagogické rady. Současně slouží jako účinná zpětná vazba o poskytované péči a pomáhají při plánování perspektivního rozvoje školy. Méně se zabývají systematickým metodickým vedením učitelek. To se jeví v některých třídách jako potřebné vzhledem ke změně charakteru práce s dětmi v souvislosti se zařazováním většího počtu dětí s lehčí formou postižením než dříve. Dostatečně k němu nepřispívá ani hospitační činnost

prováděná cíleně vedoucí učitelkou. Přestože pojmenovává klady i zápory v práci svých kolegyň, její určitá nerozhodnost při prosazování změn, které jsou nutné pro zkvalitňování vzdělávacího procesu snižuje její účinnost. Další vzdělávání učitelek bylo v uplynulém období promyšleně zaměřeno zejména na zpracování ŠVP. Jeho plnění při práci s dětmi je zatím pozvolné.

Zpracovaná kritéria umožňují diferencovaně hodnotit i odměňovat pracovníky školy.

Personální podmínky jsou hodnoceny jako velmi dobré.

MATERIÁLNĚ-TECHNICKÉ PODMÍNKY VZDĚLÁVÁNÍ

Většina pracovišť SpMŠ má k pobývání dětí venku upravenou a vhodně vybavenou zahradu, v areálu ÚSP mohou děti navíc využívat rozsáhlý park. Interiéry i exteriér mají bezbariérové přístupy. Prostory tříd jsou vzhledem k počtu dětí dostatečné, slunné a udržované v čistotě. Méně místa mají děti pouze v šatně pavilonu „A“ a na pracovišti Voroněžská. Nábytek ve třídách je přizpůsobený výšce dětí a druhu jejich postižení. K odpolednímu odpočinku slouží samostatné ložnice. Sociální zázemí je většinou moderně vybavené. Pro individuální logopedickou péči jsou v SpMŠ zařízené logopedické pracovny. Areál ÚSP poskytuje dětem také moderně vybavené rehabilitační oddělení, krytý bazén, hippoterapii, canisterapii a zooterapii. Na pracovišti při kojeneckém ústavu na Hlinkách jsou v každé budově zřízeny pracovny pro individuální práci, postupně vybavované vhodným zařízením a pomůckami.

Hračky a různé stavebnice mají děti ve třídách k dispozici v dostatečném množství. Doplňují je terapeutické a speciální kompenzační pomůcky, často vyráběné učitelkami. Jejich uložení v otevřených policích a skříních, kromě několika výjimek, odpovídá požadavku podnětnosti prostředí. Hudební, výtvarné a tělovýchovné pomůcky mohou děti s pomocí učitelky využívat během celého dne, včetně nainstalovaného počítače s dětskými programy. Obrázkové knihy měly však děti samostatně k dispozici jen částečně. V jedné třídě mateřské školy při Dětském domově Voroněžská, která byla v době inspekce jediná v provozu, je část nábytku a hraček dosti opotřebovaná. Z důvodu nastávajícího stěhování a oprav nebyly prostory na tomto pracovišti zcela optimálně vybavené, včetně výzdoby zútulňující prostředí.

Kontrolu materiálně-technických podmínek mateřské školy provádí vedoucí učitelka ve spolupráci s ostatními pracovníky. Svá zjištění předává ředitelce školy, která zajišťuje potřebné opravy, doplnění pomůcek a dalších materiálů. Na vybavení tříd mateřské školy se tradičně podílejí také sponzoři.

Materiálně-technické podmínky speciální mateřské školy byly hodnoceny jako velmi dobré.

PRŮBĚH A VÝSLEDKY VZDĚLÁVÁNÍ

Vzdělávací program

Školní vzdělávací program, zpracovaný na období let 2004 – 2007, vychází z dokumentu *Rámcový program pro předškolní vzdělávání* (č.j. 14 132/01-22) a jeho hlavní záměr je v souladu s obecnými cíli předškolní výchovy. Tvoří součást plánování Speciálních škol jako celku a zohledňuje koncepční záměry stanovené ředitelkou. Zabývá se zpracováním obsahu vzdělávání do tematických celků zaměřujících se na osobnostní rozvoj dětí a popisem stávajících podmínek. Méně se zatím věnuje plánování cílů pro jejich zlepšování a tvoření systému evaluace. Nástroje potřebné pro zjišťování naplňování vzdělávacích cílů a plnění

programu zatím škola hledá. Realizaci ŠVP zatím sleduje vedoucí učitelka jen v rámci kontrolní činnosti.

Povinnou dokumentaci i dokumentaci o naplňování programu škola vede úplně a přehledně.

Režim dne je zpracován variabilně. Rozvržení činností v průběhu dne zachovává biorytmus dětí a poskytuje dostatek prostoru pro jejich hru. Požadovaná dvouhodinová doba pro pobyt venku byla krácena z důvodu poskytování individuální rehabilitační péče a dále podřizování se provozu DD a ÚSP. Málo promyšlené bylo zavedení pitného režimu, který nebyl dostatečně funkční. Délka odpoledního odpočinku nevycházela z individuální potřeby každého dítěte. Učitelky respektovaly osobní tempo dětí a většinou i jejich individuální potřeby. Ve třídě při DD byly sociální a emocionální potřeby některých dětí méně uspokojovány v době, kdy při hromadných činnostech byla učitelka ve třídě sama a měla malý prostor pro individuální péči.

SpMŠ vymezuje dostatek prostoru pro informování rodičů (průběžně při předávání dětí, na nástěnkách v šatnách a při společných schůzkách a akcích SpMŠ).

Průběh a výsledky vzdělávání ve spontánních a řízených činnostech

Řízené a spontánní činnosti byly připravené a promyšlené v návaznosti na cíle školního programu, méně již vzhledem k potřebě individuálního přístupu při práci s postiženými dětmi. Ve třídách probíhaly souběžně, střídaly se ve formě individuálních, skupinových řízených činností a herních aktivit. Přechod mezi nimi byl přirozený a vycházel většinou ze zájmu dětí. Výjimkou bylo pracoviště při KÚ Hlinky, kde vzhledem k hloubce postižení dětí zařazovala učitelka pouze cílené speciální individuální přístupy. Zvolené formy a metody vzdělávání ve všech třídách zohledňovaly možnosti dětí, jejich zdravotní stav a reagovaly na momentální naladění. V některých, když to vyžadovalo postižení dětí nebo prostorové podmínky, učitelky volily při režimových momentech méně vhodný hromadný způsob organizace

Motivace pro hry vycházela z uspořádání prostředí a většinou dobré dostupnosti pestré nabídky hraček, různorodého materiálu i didaktických pomůcek, které děti běžně využívaly. Manipulací s nimi si rozvíjely smyslové vnímání a myšlení, učily se uplatňovat poznatky. Učitelky u nich podporovaly zejména ty činnosti, které nejvíce pro svůj osobnostní rozvoj a vzhledem k druhu postižení potřebovaly. Při činnostech děti sice povzbuzovaly, ale jejich vstupy zejména do her je většinou nerozvíjely a tím málo přispívaly k jejich smysluplnosti. Někdy zbytečně řešily běžně vznikající situace, s kterými by si děti poradily, což ovlivňovalo rozvoj jejich samostatnosti v rozhodování.

Organizace řízených činností umožňovala dětem dobrovolné zapojení. Prostřednictvím nabízených aktivit si procvičovaly a obohacovaly dovednosti a znalosti. Úkoly a požadavky které učitelky na děti kladly sice promýšlely, nedařilo se jim však vždy správně zohlednit jejich zvláštnosti a potřeby. U dětí s větším rozsahem a hloubkou postižení se to vzhledem k jejich zkušenostem a znalosti postupů dařilo lépe. Děti bez postižení nebo s menším rozsahem postižení někdy zbytečně pracovaly více podle pokynů učitelky, bez návaznosti na předchozí znalosti. Ne vždy také učitelky hledaly pro každé dítě cestu vlastního rozvoje tak, aby dosahovalo maximálních pokroků. Zvolené metody a formy práce dětem méně umožňovaly uplatňovat svoje nápady, zkušenosti, rozvíjet fantazii a přirozeně se učit. Motivace mnohdy nevycházela z prožitků dětí a nebyla příliš podnětná. Naopak ve třídě při DD se učitelky snažily zážitky a přímé zkušenosti dětí, které většina z nich mohla načerpat pouze omezeně při pobytu v ústavě, promyšleně využívat při rozvoji jejich tvořivosti, představitivosti, a podpoře aktivního učení. Specificky probíhalo vzdělávání dětí s velkým rozsahem a hloubkou postižení ve třídě při KÚ na Hlinkách. Vysoká odborná erudice,

trpělivost při důsledně realizované cílené individuální práci, založené zejména na dotykové stimulaci, pomáhala dětem v budování základů sociálních kontaktů a manipulačních dovedností.

Hodnocení dětí ve všech třídách probíhalo bezprostředně, bylo pozitivní. Poskytování zpětné vazby a oceňování pokroků dětí se velmi dobře dařilo při individuální práci, v průběhu běžných činností bylo prováděno spíše náhodně než systematicky a cílevědomě.

Děti měly s ohledem na svoje postižení dostatek prostoru pro vlastní vyjadřování a sdělování dojmů a zážitků, v čemž je učitelky podporovaly. Cíleně také sledovaly úroveň jejich řečového projevu. Někdy však nepromýšlely položené otázky tak, aby děti provokovaly k zvědavosti. Během dne k dětem přistupovaly se zájmem, laskavě, vlídně a s trpělivostí a pochopením pro jejich specifické potřeby. Tím vytvářely důvěryhodné prostředí, které je pro vzdělávání zdravotně postižených důležité. Děti se chovaly uvolněně, bezprostředně, navazovaly úzký citový kontakt a většinou nedocházelo ke konfliktům.

K *individuální logopedické péči* (dále ILP) odváděla děti logopedka v průběhu her citlivě a nenásilně. Sledovaná práce byla vysoce odborná, bylo zřejmé, že učitelka uplatňuje přístupy vycházející z potřeb jednotlivých dětí a moderní, speciálně pedagogické metody, které zvyšují celkovou efektivitu ILP. Vhodně zvolené postupy i její citlivý přístup se pozitivně promítly do výsledků práce, při které účelně využívala velké množství speciálních pomůcek a vytvářela situace stimulující řečový projev dětí. Jejich hodnocení bylo konkrétní a zdůvodněné, oceňovalo jejich snahu i dílčí pokroky v komunikaci. Učitelka na děti působila komplexně, respektovala jejich snadnější unavitelnost i jejich odlišnosti. Využívala převážně manipulační činnosti se zapojením všech smyslů, stimulující bylo pro děti zařazení práce s počítačem.

Průběh spontánních i řízených činností je hodnocen velmi dobře.

Průběhové výsledky vzdělávání

Pohybový rozvoj dětí včetně jemné motoriky odpovídal věku a úrovni postižení. Kromě celodenní péče v mateřské škole se dětem věnují několikrát týdně rehabilitační pracovnice ústavů. Učitelky dbají individuálně na přiměřený rozvoj samostatnosti dětí při sebeobsluze, hygieně a stolování. V některých případech věnovaly méně pozornosti základům sebeobsluhy a správným hygienickým a zdvořilostním návykům. Jazykové a řečové dovednosti rozvíjí kromě učitelek u dětí pravidelnou individuální péčí logopedka, výsledky byly v souladu s možnostmi dětí. Při skupinových hrách a činnostech byly děti aktivní a plně zájmu, uměly spolupracovat a pomáhat si. Většina z nich se chovala přátelsky. Dětské práce a výrobky měly přiměřenou úroveň, o výtvarné a pracovní činnosti měly děti velký zájem.

Průběh a výsledky výchovně vzdělávací činnosti jsou hodnoceny velmi dobře.

VÝČET DOKLADŮ, O KTERÉ SE INSPEKČNÍ ZJIŠTĚNÍ OPÍRÁ

1. *Zřizovací listina příspěvkové organizace Jihomoravského kraje č.j.16/31 ze dne 21. června 2001 včetně příloh 1 – 6*
2. *Výpis z usnesení z 25. zasedání Zastupitelstva Jihomoravského kraje konaného dne 20. 5. 2004 – Sloučení Speciální mateřské školy pro tělesně postižené, Brno, Kociánka 2 se Speciálními školami pro tělesně postižené, Brno, Kociánka 6*
3. *Rozhodnutí, kterým se mění zařazení do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení č.j.21 489/2004-21 ze dne 30. června 2004 s účinností od 1. července 2004*

4. Usnesení Rady Jihomoravského kraje, kterým se potvrzuje ředitelka ve funkci ze dne 28. srpna 2001
5. Doklady o dosaženém vzdělání pedagogických pracovníků učících ve SpMŠ ve školním roce 2004/2005
6. *Příloha k výkazu o speciálních školách o mateřské škole podle stavu k 30. 9. 2004 Škol (MŠMT) V 4d-01*, bez data
7. *Přehled docházky* všech tříd ze září 2004
8. Seznamy dětí všech tříd, bez data
9. *Přehled výchovné práce* všech tříd pro školní rok 2004/2005
10. *Evidenční list pro dítě v mateřské škole* všech tříd pro školní rok 2004/2005
11. *Rozhodnutí o přijetí dítěte* do Speciální mateřské školy pro školní rok 2004/2005
12. Osobní dokumentace včetně individuálních plánů, odborných vyšetření a záznamů všech dětí přijatých pro školní rok 2004/2005
13. Školní vzdělávací program *Hrajeme si celý den* pro školní roky 2004 – 2007, bez data
14. Třídní vzdělávací plány všech tříd pro školní rok 2004/2005
15. *Koncepční záměry a úkoly Speciální školy pro TP, Brno, Kociánka 6*, bez data
16. *Plán Speciální školy pro tělesně postižen , Brno, Kociánka 6, na školní rok 2004/2005*, bez data
17. *Prováděcí plán na rok 2004/2005*, bez data
18. *Roční harmonogram* pro školní rok 2004/2005, bez data
19. *Rozvrhy pro školní rok 2004/2005* – rozvržení přímé práce u dětí, bez data
20. *Pracovní doba učitelek* pracoviště Voroněžská ve školním roce 2004/2005
21. *Rozvrh výchovných činností* – ve školním roce 2004/2005 pracoviště Voroněžská
22. *Režim dne* – ve školním roce 2004/2005 pracoviště Voroněžská
23. *Časový harmonogram výuky dětí ve SMS pro TP Kociánka Brno – elokované pracoviště Hlinky 132 – 36, Brno*, bez data
24. *Vnitřní řád Speciální mateřské školy pro TP, Brno, Kociánka 6*, platný k 1. lednu 2005
25. *Organizační řád* s platností od 1. ledna 2005
26. Plán kontrolní činnosti školní rok 2004/2005, bez data
27. Zápisy z kontrol a hospitací ve školním roce 2004/2005
28. Kritéria hodnocení pracovníků, bez data
29. *Plán pedagogických rad* pro školní rok 2004/2005, bez data
30. Zápisy z pedagogických porad – školní rok 2004/2005
31. Vzdělávání pracovníků školní rok 2004/2005, bez data
32. Inspekční zpráva č.j. 122 484/99-01160 ze dne 22. listopadu 1999
33. Podkladová dokumentace - seznam zaměstnanců a jejich zařazení, bez data
34. Dotazník pro ředitele před inspekcí, bez data

ZÁVĚR

Personální zabezpečení školy z hlediska odborné kvalifikace učitelek, dobře fungující organizace jejího provozu, jasné delegování kompetencí na pracovníky školy i pružné předávání potřebných informací zaměstnancům na všech pracovištích zajišťují vhodné podmínky pro realizaci vytvořeného školního programu. Zvolené další vzdělávání učitelek přispívá ke zkvalitňování práce školy, méně účinné je však metodické vedení a využívání výsledků prováděné hospitační činnosti. Méně promyšlené a nejasně stanovené ve vztahu k zajištění individuální práce jsou úvazky asistentů pedagoga.

Pro naplňování vzdělávacího programu má SpMŠ na většině pracovišť velmi dobře zajištěné příjemně materiálně technické zázemí. Pouze ve třídě při DD Voroněžská bylo vybavení dosti opotřebované a z důvodů oprav a nadcházejícího stěhování je celkové prostředí méně útulné.

Vzdělávací činnosti probíhaly ve všech třídách v příjemné, klidné atmosféře, ke které přispívalo vstřícné působení učitelek. V přístupech k dětem využívaly současné moderní metody, projevovaly však nejistotu v propojování hromadných činností s potřebou individuální péče. Celkově však byly spontánní a řízené činnosti vyvážené, děti si spolu velmi pěkně hrály a aktivně se zapojovaly do všech připravených a nabízených aktivit. Vzdělávací práce s dětmi se závažným rozsahem a hloubkou postižení byla prováděna s mimořádnou citlivostí, velkým zájmem o každé jednotlivé dítě a odbornou zdatností. Psychohygienu dětí na některých pracovištích negativně ovlivňovalo zkracování stanovené doby pobytu venku.

Od poslední inspekční činnosti si Speciální mateřská škola udržela velmi dobrou úroveň v péči o děti se speciálními vzdělávacími potřebami. Tím, že jsou do SpMŠ přijímány děti s menším rozsahem postižení se však jako určitý problém jeví nutnost změnit způsob práce a vedle ryze individualizovaných činností vhodným způsobem organizovat činnosti skupinové. To zatím nemají pedagogové zcela ujasněné.

Hodnotící stupnice:

vynikající	velmi dobrý	dobry (průměrný)	vyhovující	nevyhovující
------------	-------------	------------------	------------	--------------

Složení inspekčního týmu a datum vyhotovení inspekční zprávy

Inspekční tým	Titul, jméno a příjmení	Podpis
Vedoucí týmu	PaedDr. Hana Sedláčková	H. Sedláčková, v.r.
Člen týmu	Mgr. Ivana Běťáková	I. Běťáková, v.r.
Člen týmu	Mgr. Marie Koutná	M. Koutná, v.r.

V Brně dne 20. června 2005

Razítko

Dle § 174 odst. 13 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), může ředitel školy podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekci do 14 dnů po jejím převzetí na adresu pracoviště vedoucího inspekčního týmu, tj. Česká školní inspekce, Křížová 22, 603 00 Brno. Inspekční zprávu společně s připomínkami a stanoviskem ČŠI k jejich obsahu zasílá ČŠI zřizovateli a školské radě, inspekční zpráva včetně připomínek je veřejná.

Datum a podpis ředitelky školy stvrzující projednání a převzetí inspekční zprávy

Datum: 22. června 2005

Razítko

Ředitelka školy nebo jiná osoba oprávněná jednat za školu

Titul, jméno a příjmení

Podpis

PaedDr. Jana Kučerová, ředitelka

Jana Kučerová, v.r

Další adresáti inspekční zprávy

Adresát	Datum předání/odeslání inspekční zprávy	Podpis příjemce nebo čj. jednacího protokolu ČŠI
Zřizovatel Jihomoravský kraj	2005-07-12	12-1008/05/175-986
Školská rada – není zřízena		

Připomínky ředitelky školy

Datum	Čj. jednacího protokolu ČŠI	Text
		Připomínky nebyly podány.